

Asia: VN/13008/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi tuloverolain sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ammattiliitto AVA on pöyristynyt tavasta, jolla lausuttavana olevan hallituksen esityksen sisään on piilotettu merkittävää julkista vallankäyttöä koskeva lakimuutosesitys, joka mahdollistaisi vuokratyövoiman käytön verotuksen avustavissa tehtävissä ja Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä.

Verohallinto on saanut moitteita oikeusasiamieheltä useaan kertaan:

EOAK/3379/2018 Verohallinnossa automatisoitu hallinto- ja päätöksentekomenettely on edennyt laajasti ilman asianmukaista selvitystä ja arviota lailla säättämisen tarpeesta.

Lisäksi perustuslakivaliokunta lausunnossaan 7/2019 totesi, että Verohallinnon automatisoitu päätöksentekomenettely ei täytä perustuslain vaatimuksia ja sääntelytarpeesta tulee tehdä selvitys, jossa tulee tarkastella, millä tavoin automatisoidun hallintomenettelyn ja päätöksenteon sääntely täyttää lainalaisuuden, julkisuusperiaatteen ja hyvän hallinnon oikeusperiaatteiden asettamia vaatimuksia sekä turvaa oikeusturvan ja virkamiesten virkavastuun asianmukaisen toteutumisen.

EOAK/5/2019 Verohallinnon puhelinneuvonta ei täyttänyt hyvän hallinnon palvelun asianmukaisuuden vaatimusta, kun valtaosa asiakkaista ilmeisesti jäi ilman minkäänlaista asiakas- ja neuvontapalvelua, sillä virkailijat eivät ehtineet vastata puheluihin. Vain noin kolmestakymmenestä neljäänkymmeneen prosenttiin eri puhelinnumeroista saapuneisiin puheluihin ehdittiin vastata.

EOAK/502/2019 Verohallinto ei lähettänyt esitetytyn veroilmoituksen mukana enää ilmoituksen täyttöpasta eikä se myöskään ilmoittanut verotoimistojen toimipisteiden yhteystietoja muuten kuin verkkosivuillaan. Verohallinto oli omilla toimenpiteillään lisännyt puhelinneuvonnan tarvetta ja neuvonnan ruuhkautumista, kun se ohjasi veroilmoituksen täyttämistä koskevaa neuvontaa tarvitsevat asiakkaansa ja yhteystietoja kysyvät asiakkaansa soittamaan asiakaspalvelunumeroon. Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin totesi, että Verohallinnon esitetytyn veroilmoituksen korjaus- ja täydennysmenettely ei täyttänyt hyvän hallinnonperusteisiin kuuluvia vaatimuksia paperilla ilmoittajille tarjottavan neuvontapalvelun osalta eikä menettelyn heiltä edellyttämien lukuisten omien aktiivisten toimenpiteiden johdosta.

Verohallinnon saamista moitteista voidaan suoraan nähdä, että Verohallinnon automatisoinnissa on hankehallinta pettänyt ja puhelinneuvonta sekä asiakaspalvelu on itse ruuhkautettu. Näitä itseaiheutettuja ongelmia pyritään nyt ratkomaan tehdyllä lakiesityksellä vuokratyövoiman käytöstä avustavissa puhelinpalvelutehtävissä. Em. ongelmien ratkaisuesitys on väärä. Ongelmat tulisi ratkaista paremmalla hankehallinnalla ja johtamisella sekä hyvällä verovelvollisten ohjeistamisella, tiedottamisella ja riittävällä henkilöstöresurssilla.

Tilannetta Verohallinnossa ollaan entisestään pahentamassa. Verohallinnosta ollaan irtisanomassa n. 150 ammattitaitoista virkamiestä ja samanaikaisesti lakkautetaan useita verotoimistoja eri puolilla Suomea. Näiden toimien seurauksena puhelinpalvelun sekä neuvonnan tarve kasvaa voimakkaasti. Tilapäisestä, ”ruuhkahuippuja” tasaavasta vuokratyövoiman tarpeesta tulee pysyvää vuokratyövoimaa, jos lakiesitys hyväksyttäisiin. Virkavastuulla toimivien virkamiesten työtehtäviä, jossa he käyttävät merkittävää julkista valtaa ollaan siirtämässä vuokratyövoiman tehtäväksi. Ammattiliitto AVA ei tällaista hyväksy.

Neuvonta, myös puhelinneuvonta kuuluu viranomaisen lakisääteisiin tehtäviin ja on siten julkinen hallintotehtävä. Perustuslain mukaan julkisten hallintotehtävien hoitamisen tulee pääsääntöisesti kuulua viranomaiselle.

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin ratkaisussaan EOAK/7302/2019 toteaa, että vuokratyövoiman käyttäminen edellyttää lainsäädäntöön lisättävän säännöksen, jonka mukaan Verohallinnossa vuokratyövoimana toimiviin henkilöihin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä. Tätä myös lausuttavana olevassa lakiesityksessä esitetään lisättäväksi lakiin.

Virkavastuun tai rikosoikeudellinen laajentaminen työsopimussuhteessa työskentelevälle työntekijälle on järjetöntä. Nyt lakiesityksen kohteena olevat puhelinpalvelutehtävät ovat selkeästi virkamiehen tehtäviin kuuluvia työtehtäviä, koska tällaista keinotekoista virkavastuuta halutaan säilyttää vuokratyönvälitysyriksen palveluksessa työskentelevälle ja työsopimussuhteessa olevalle työntekijälle. Mikäli vuokratyöntekijä ei käyttäisi merkittävää julkista valtaa julkisessa hallintotehtävässään, niin mitään rikosoikeudellista virkavastuun laajentamista ei tarvittaisi.

Asian ympärillä tehtyä juridista pohdintaa näyttää olevan melko paljon, mutta samalla on unohdettu täysin, että kenelle Verohallinto tuottaa puhelinpalvelutehtäväänsä. Sitä tuotetaan kansalaisille ja yrityksille, verovelvollisille. Verovelvollisten asioidessa Verohallinnon kanssa oletusarvo on, että asioidaan viranomaisen ja virkamiehen kanssa, joka toimii virkavastuulla.

Verohallinnon vuokratyövoima kokeilulla ollaan jo saatettu puhelinpalvelussa asioineet verovelvolliset eriarvoiseen asemaan. Toiset verovelvolliset ovat tuon kokeilun aikana asioineet virkavastuulla toimivien virkamiesten kanssa ja toiset tietämättään vuokratyövoiman kanssa, joilla ei ole ollut virkavastuuta. Se, että Verohallinto ilmoittaa vastaavansa vuokratyövoiman tekemistä virheistä ei muuta tilannetta miksikään. Soittaessaan Verohallinnon puhelinpalveluun asiakas ei voi valikoida, että asioiko hän virkamiehen vai vuokratyövoimaa edustavan henkilön kanssa. Palvelua antavan henkilön vastuu on kuitenkin täysin erilainen. Halutaanko tällainen tilanne pysyväksi? Näyttäisi siltä, että vuokratyövoiman käyttämisessä ja kokeilussa on Verohallinnon hankehallinta ja harkinta jälleen pettänyt. Näemme, että tällaiset toimet ja kokeilut rapauttavat viranomaisten uskottavuutta.

Perustuslain 124 §:n mukaan ”Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.”

Hallituksen esityksessä ei olla kokonaan antamassa puhelinpalvelutehtävää muulle kuin viranomaiselle vaan sitä ollaan nyt jakamassa viranomaisen ja muun kuin viranomaisen tehtäväksi. Näin ollen esitys vaarantaa verovelvollisen oikeusturvan ja rikkoo hyvän hallinnon vaatimuksia.

Hallituksen esityksen tiivistelmässä, jossa kerrotaan esityksen pääasiallisesta sisällöstä, on maininta ” Verohallinnosta annettuun lakiin lisätään säännös, joka mahdollistaa vuokratyövoiman käytön verotuksen avustavissa tehtävissä ja Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä.”

Onkohan tiivistelmään päässyt Freudilainen lipsahdus ja vahingossa kerrottu Verohallinnon vuokratyövoiman käytön seuraavasta vaiheesta verotuksen avustavissa tehtävissä? Ammattiliitto AVA vastustaa vuokratyövoiman käyttämistä verotuksen avustaviin tehtäviin.

Ammattiliitto AVA ei pidä millään muotoa mahdollisena vuokratyövoiman käyttöä julkista vallankäyttöä koskevissa Verohallinnon tehtävissä. Tehtäviä tehdään virkavastuulla virkamiesten toimesta ja tulee jatkossakin tehdä.

Puhelinpalvelun ruuhkautuminen ja muut palveluongelmat tulee Verohallinnon johdon ratkaista järkevillä päätöksillä. Palveluverkon eli verotoimistojen alasajo ja ammattitaitoisten virkamiesten irtisanominen lisäävät Verohallinnon asiakas- ja puhelinpalvelun ongelmia entisestään.

Ammattiliitto AVA näkee em. perustein, että hallituksen esityksessä olevat säädökset Verohallinnon vuokratyövoiman käyttöä koskien tulee poistaa hallituksen esityksestä.

Nieminen Jari
Ammattiliitto AVA ry